

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Præmittenda ad resolutionem quæstionis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

posita positione sequitur gravior inconveniens, quam quod contradictoria sint simul vera; quia ponit definitionem, scilicet aliter nunc quam prius, & non potest ponere definitum, scilicet motum, neque in corpore Domini, neque in substantia panis. Censet ergo aperte sanctus Doctor non posse, etiam de potentia extraordinaria & absoluta, corpus Christi fieri praesens speciebus, sub illis remanente substantia panis. Idem docet 4. contra Gentes cap. 63.

ARTICULUS II.

Quenam sit actio conversiva, & quem terminum formalem habeat.

23. **S**upposita doctrina fidei, praecedenti articulo tradita, quod in hoc sacramento datur conversio totius substantiae panis & vini in corpus & sanguinem Christi, quae recte transubstantiatio appellatur, restat explicandum, quid sit ista conversio, seu in qua actione consistat, & quis sit terminus formalis illius? Nam circa hoc varia sunt Auctorum placita. Aliqui enim existimant, huiusmodi conversionem solum esse actionem adductivam corporis Christi ad Eucharistiam, & ad solam praesentiam localem formaliter terminatam. Ita Scotus, & ejus Discipuli, Bellarminus libro 3. de Eucharistia cap. 18. & Claudius de Saintes libro de Eucharistia repetitione 7. Eandem sententiam tenet Vazquez; addit tamen, ad veram transubstantiationem panis in corpus Christi, requiri, & sufficere, quod haec adductio corporis Christi succedat substantiae panis, desinenti sub ejus accidentibus. Alii censent veritatem transubstantiationis Eucharistiae ex eo praecise salvari sufficienter, quod dicatur, corpus & sanguinem Christi uniri formaliter speciebus panis & vini, loco substantiae ipsorum, subindeque dicunt terminum formalem actionis conversivae quae Christus fit praesens in hoc sacramento, esse unionem corporis Christi ad species, vel modum substantiae accidentibus Eucharisticis, conservando illa sine subiecto. Ita Alanus, Henriquez, & Valentia. Alii vero asserunt, actionem illam esse conservationem corporis & sanguinis Christi sub speciebus Eucharisticis, virtute verborum continuatam & repetitam, quae illa produceret de novo in rerum natura, nisi jam inveniret producta. Hanc tenent Gabriel in 4. dist. 11. quaest. 1. art. 3. dubio 2. & lect. 40. super Canonem, & Suarez hic disp. 40. sect. 4. pro se plures Auctores citans. Alii demum affirmant, transubstantiationem Eucharisticam, veram esse corporis & sanguinis Christi productionem, non quidem simpliciter loquendo, sed sub novo modo essendi, sive sub speciebus Eucharisticis. Ita docent Cajetanus, Nunno, pluresque ex recentioribus Thomistis, in manuscriptis de Eucharistia.

§. I.

Praemitenda ad resolutionem questionis.

24. **P**ro resolutione hujus difficultatis, tria breviter hic praemitenda sunt. In primis enim supponenda est definitio conversionis genericè sumptae. Secundò explicandae conditiones ad illam requisitae. Tertiò divisio ejus in suas species declarari debet. Definitio ergo conversionis in genere est transitus unius rei in aliam, ut constat ex

communi conceptione. Conditiones vero illam requisitae, tres praecipue enumerantur. Prima est, quod versetur inter duos terminos positivos, seu inter duas res, quarum una terminus à quo, & altera sit terminus ad quem, quia in omni conversione debet aliquid transire in aliud. Secunda est, quod terminus à quo conversionis aliquo modo definat esse, & terminus ad quem aliquo etiam modo incipiat esse de novo; haec enim est natura conversionis, ut terminus ad quem fiat aliquo modo definitus illa. Tertia est, ut sit aliqua connexio inter definitionem termini à quo, & incipionem termini ad quem, ita ut mutatio unius aliquo modo loquatur ex mutatione alterius. Unde si Deus modò annihilaret Petrum in hoc loco, & in eodem instanti produceret Paulum in eodem loco, vel alibi, non salvaretur conversio Petri in Paulum, propter defectum praedictae connexionis.

Addunt aliqui quartam conditionem, praeter quod detur aliquid tertium commune utrique termino, sub quo terminus à quo, & terminus ad quem sibi invicem succedant. Verum licet illud in conversione Eucharistica repetatur, non tamen necessarium ad rationem communem verae conversionis, quia nulla apparet repugnantia, quod Deus mediante vera conversione transformat totam substantiam panis cum accidentibus in corpus Christi, & tamen terminum daretur tertium commune utrique termino.

Potest conversio sic explicata dividitur primo in substantialem & accidentalem. Appellatur conversio substantialis, quando fit transitus aliquod extremum substantiale, ut cum ex aqua fit ignis, vel ex aqua vinum. Accidentalis vero dicitur, quando fit transitus in extremum accidentale, ut cum ex albo fit nigrum, vel ex calido frigidum. Secundo dividitur in totalem & formalem. Conversio totalis est, quando unum extremum ita transit in aliud, quod nihil de illo remanet commune utrique termino, sed totum quod est in uno transit in aliud, tam ex parte materiae, quam formae. Conversio autem formalis fit contra, quando unum extremum ita transit in aliud, quod remanet idem subiectum commune utrique extremo, & solum fit transitus in formis, id est quod vocatur formalis. Haec invenitur in mutationibus naturalibus, & potest fieri à causis secundis, & agentibus creatis, ut cum ex ligno fit ignis, ex albo nigrum &c. Prima vero transcendit vires totius naturae, & cujuslibet agentis creati, & à solo Deo super naturaliter operante fieri potest, ut locutione ostendit D. Thomas 4. contra Gentes cap. 4. ubi sic dicitur: *Conversio panis in corpus Christi alterius modi est ab omnibus conversionibus naturalibus. Nam in qualibet conversione naturalis manet subiectum in quo succedunt sibi diversa forma, vel accidentales, sicut cum album in nigrum convertitur, vel substantiales, sicut cum aer in ignem, unde conversiones formales nominantur: sed in conversione praedicta, subiectum transit in subiectum, & accidentia manent, unde haec conversio substantialis nominatur.* Nunc autem considerare oportet, quales haec accidentia maneant, & quomodo subiectum subiectum vertatur, quod quidem natura facere non potest. Omnis enim natura operatio materiam presupponit, per quam subiecta individuantur; unde natura facere non potest quod haec substantia, sicut la, sicut quod hic dicitur fiat ille dignus; sed materia

subiecta est virtuti divina, cum per ipsam producatur in esse; unde divina virtute fieri potest, quod hac individua substantia in illam præexistentem convertatur: sicut enim virtute naturalis agentis cuius operatio se extendit tantum ad immutationem formæ, & existentia subiecti supposita, hoc totum in illud totum convertitur, secundum variationem speciei & formæ, verbi gratia hic aer in hunc ignem generatur: ita virtute divina, qua materia convertitur in illam & per consequens hoc individuum in illud; individuationis enim principium materia est, sicut forma est principium speciei.

S. II.

Rejiciuntur tres prima sententia, & quarta statuitur.

Dico primò: Conversio Eucharistica non est actio adductiva corporis Christi, ad solam præsentiam localem formaliter terminata.

16. Probatür primò: Actio adductiva est motus localis rei quæ adducitur: Sed per transubstantiationem Eucharisticam, corpus & sanguis Christi non moventur localiter; aliàs enim cum impossibilis sit motus localis, nisi unus locus per modum termini à quo deferatur, & alius tanquam terminus ad quem acquiratur, corpus Christi cælos relinqueret, ut in terram sub speciebus Eucharisticis descenderet: Ergo transubstantiatio Eucharistica, non est actio adductiva corporis Christi ad speciem panis & vini.

17. Probatür secundò: Ad conversionem requiritur ut terminus ad quem habeat impossibilitatem cum termino à quo, aliàs enim posset terminus à quo in se remanere, quod repugnat ipsius conversioni in terminum ad quem: Sed terminus ad quem actionis adductivæ corporis Christi, non habet talem impossibilitatem cum termino à quo: Ergo talis actio non est vera conversio. Major patet, Minor etiam manifesta videtur: Nam terminus ad quem actionis adductivæ corporis Christi est præsentia sacramentalis: Sed hæc non est impossibilis cum substantia panis, quæ est terminus à quo Eucharistica conversionis; quia præsentia illa non est quantitativa & divisibilis, sed sacramentalis & indivisibilis, ac similis illi quæ Angelus sit præsens loco: unde sicut Angelus per hoc quod sit præsens alicui spatio, non propterea expellit substantiam corpoream quæ est in illo: ita neque in Eucharistia, ex eo præcisè quod corpus Christi sit præsens speciebus, expellitur necessariò substantia panis sub eis præexistens.

18. Dices cum Bellarmino, ex intentione Dei volentis destruere substantiam panis & vini, corpus Christi esse impossibile cum ea.

Sed contra: Repugnantia termini ad quem cum termino à quo, in vera conversione, non ex aliqua extrinseca Dei ordinatione, sed ex natura ipsius conversionis peti debet: aliàs omne quod ex voluntate Dei desinit simul atque aliud incipit esse, diceretur in illud converti, quod est absurdum: Ergo &c.

19. Probatür tertio conclusio: Transubstantiatio sive conversio substantialis, debet habere pro termino formali ad quem aliquid substantiale, cum à tali termino speciem & denominationem accipiat: Sed terminus ad quem actionis adductivæ corporis Christi, non est substantialis, sed accidentalis; nam huiusmodi termi-

Tem. V.

nus est præsentia sacramentalis, quæ juxta Adversarios accidentalis est: Ergo in tali actione transubstantiatio consistere nequit.

Respondent primò Adversarij, sufficere ad conversionem substantialem quod terminus à quo sit substantialis, quia ille tenet præcipuum locum, eo quod ille solus dicatur converti.

Sed contra primò: Illa responsio non est consona Concilio Tridentino, quod infert, hanc conversionem appellari propriè transubstantiationem, ex eo quod tota substantia panis convertitur in substantiam corporis Christi; unde exigit ad conversionem substantialem, utrumque terminum esse substantialem.

B Secundò, Quod est principalis in conversione, tribuit illi speciem & denominationem: Sed terminus ad quem est quid principalis, principalis enim intenditur, terminus verò à quo, nisi secundariò, & ratione termini ad quem: Ergo terminus ad quem debet esse substantialis.

Tertiò, sicut transformatio petit ut non solum terminus à quo sit forma, sed etiam terminus ad quem, & similiter translocatio, quod uterque terminus sit locus; ita transubstantiatio exigit ut uterque terminus sit substantia.

Respondet secundò, terminum formalem transubstantiationis esse præsentiam ad speciem in concreto, quo modo sumpta idem est ac corpus Christi ut præsens: in hoc autem concreto reperitur substantia ipsa corporis Christi, quod sufficit ad rationem conversionis substantialis.

Sed contra: Ut actio dicatur substantialis, non sufficit quod terminetur ad concretum importans substantiam subiectam accidenti, alioquin nulla daretur actio accidentalis: dea baptisio enim, calefactio, & huiusmodi, essent actiones substantiales, quia terminantur ad concretum accidentale, importans substantiam pro materiali; imò motus localis Angeli esset vera transubstantiatio, quia terminatur ad substantiam ipsius, ut stat sub præsentia ad locum.

Potest adhuc hæc responsio magis confutari: Nam cum assertitur substantiam corporis Christi ingredi terminum huius conversionis, vel intelligitur illum ingredi tanquam aliquid productum sub aliqua ratione substantialem sibi propria, vel tanquam improductum sub omni sua ratione substantiali, & præcisè solum ut subiectum recipiens novam præsentiam accidentalem: Si primum dicatur, necesse est admittere, terminum primarium non esse ipsam præsentiam, sed ipsummet corpus Christi secundum esse substantiale, præsentiam verò secundarium solum, utpote ex priori subsecutum. Secundum verò affirmari nequit: quod enim substantia supponatur ad aliquam actionem productivam alicujus rei, non sufficit ut actio illa dicatur substantialis, ut patet in exemplis jam adductis.

Respondet tertio Vazquez, ut conversio Eucharistica dicatur transubstantiatio, non requiri quod ad substantiam per se primò terminetur, sed sufficere quod in ea interveniat quidam ordo substantiarum, quarum una succedat alteri, & ideo dicatur in illam converti.

Sed contra primò: Sola successio unius substantia loco alterius, est tantum veluti translocatio, non verò transubstantiatio; etenim si Petrus per mortem sublato, Paulus ejus loco substitueretur, fieret quidem successio, sed non conversio, sive transubstantiatio unius in alium: Ergo sola successio unius substantia loco alterius

H h

rius